

7. Лепеха А.В. Интегральные характеристики Государственной фискальной службы Украины как институциональной организации. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2016. Вип. 2(16). С. 1-10.

Ключові слова: Державна фискальна служба, правова природа, функції.

Ключевые слова: Государственная фискальная служба, правовая природа, функции.

Key words: State Fiscal Service, legal nature, functions.

КОЙЧЕВА ОЛЬГА СЕМЕНІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри адміністративного і фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПАРАДИГМА «WIN-WIN» В ПОДАТКОВИХ СПОРАХ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ?

Природа податкового обов'язку обумовлює його «насилницьке» прийняття через глибокий конфлікт між платником податків та контролюючим органом. Цей конфлікт очевидний, адже в процесі реалізації оподаткування частину майна платник податків відчужує примусово, і останнє переходить у власність держави безумовно та безповоротно. Під час вирішення конфлікту в таких ситуаціях наявність незацікавленої в результаті та висококваліфікованої особи, яка допоможе порозумітися та дійти консенсусу, складно переоцінити як для платника податків, так і для держави. Чи можливий ззагалі варіант вирішення податкового конфлікту без програшної сторони?

Win-win (в перекладі з англ. – безпрограшний, перемога-перемога) – стратегія взаємної вигоди і співпраці. Професор Гарвардського університету Роджер Фішер розробив методику переговорів, метою якої є досягнення взаємовигідного результату для обох сторін, яка в подальшому отримала назву win-win або Гарвардський метод. Його сутність полягає в тому, що в ситуації немає переможених та переможців. Використання стратегії win-win дозволяє кожній зі сторін одночасно перемагати, уникаючи побічних негативних наслідків своєї перемоги та отримати якісь переваги від прийнятих рішень, обидві сторони задоволені, ніхто не відчуває себе переможеним та не відчуває певного негативу до іншої сторони.

В українських реаліях для вирішення спірних податкових правовідношень передбачені процедури адміністративного та судового розгляду. Вищестоящі контролюючі органи та судові органи під час розгляду податкових спорів, як правило, приймають сторону податкового органу, який має на меті наповнення державної казни, і досить часто нівелюють інтереси платників податків. За результатами такого розгляду завжди наявна програшна сторона, яка не погоджується з

винесеним рішенням, що може призвести до ухилення його виконання. Враховуючи вищенаведене на сьогоднішній день особливої актуальності набувають альтернативні способи вирішення податкових спорів. Множинність альтернативних способів урегулювання податкових спорів, а також компетентність, передбачуваність, відкритість та неупередженість учасників процедури вирішення таких спорів покликані забезпечити їх реальне, а не ілюзорне врегулювання, підвищення рівня довіри до ДПС.

Одним із альтернативних алгоритмів вирішення податкового конфлікту, при якому сторони дійшли домовленості та згоди з предмету спору та задовольнили свої інтереси без негативних наслідків або з їх мінімізацією – є податкова медіація.

Медіація – не новація. Вона має довгу історію в багатьох культурах та цивілізаціях. Медіація активно використовується в різних сферах людської діяльності для надання допомоги в пошуку взаємоприйнятних та взаємовигідних рішень.

Ще у Стародавньому Китаї Конфуцій рекомендував сторонам зустрітися у присутності нейтрального миротворця, який допоможе їм досягти згоди. У стародавніх культурах Північної Америки одним із зобов'язань вождів індіанських племен був обов'язок виступати в ролі миротворця і медіатора у разі виникнення будь-яких конфліктів у племені. В кінці 60х років XVIII століття в Англії були створені перші спеціальні ради примирення, завданням яких було надання допомоги у вирішенні конфлікту в галузях промисловості. Медіація має глибоке коріння в єврейській історії. Через Єврейську раду примирення врегулювання суперечок відбувалося за допомогою консенсусу [1].

У літературі існують різні думки щодо походження поняття «медіація»:

- від латинського «mediatio» – здійснювати посередництво, або «mediare» – бути посередником [2, с. 162];
- від грецького «medos» – нейтральний, незалежний від сторони [3, с. 135].

В.О Курило під медіацією розглядає метод, спори при якому вирішуються за допомогою залученого посередника (медіатора), основним завданням якого є допомога сторонам, які перебувають у стані конфлікту, в детальному аналізі спірної ситуації з тією метою, щоб відповідним сторонам вдалося власноруч обрати такий варіант вирішення спору, який цілком узгоджуватиметься з їх інтересами і буде задовольняти їх потреби. Значущим слід вважати й те, що медіатор, хоча й являється учасником вирішення спору, проте не може приймати рішення за його сторону [4, с. 60].

Вважаємо, що з наведеним визначенням варто погодитися, воно містить усі кваліфікуючі ознаки медіації, як альтернативного способу вирішення податкових конфліктів. Медіатор виступаючи посередником переговорів, пропонує варіанти узгодження ситуації, без надання переваги будь-якому з них. Сторони спору самостійно приймають рішення щодо його розв'язання, усвідомлюючи та розуміючи наслідки.

Вирішення податкових спорів за участі медіатора надає можливості домовитися з урахуванням пропозицій та інтересів кожної сторони і знайти для себе позитивні моменти, які сприятимуть вирішенню конфлікту з позначкою «+» для обох сторін.

Необхідно зазначити, що на сьогоднішній день, в Україні відсутній закон про медіацію, спроби його прийняття тривають з 2014 року. Наявність закону сприятиме зрозумілості використання, популяризації та підвищенню авторитету, і, відповідно, рівня довіри до застосування медіації під час вирішення податкових спорів.

Застосування медіації в податкових правовідносинах, безумовно, матиме певні особливості, які не властиві наприклад її застосуванню в цивільних або сімейних правовідносинах. Серед проблемних аспектів проведення податкової медіації можна виділити наступні: недовіра сторін, відсутність ініціативи з боку податкового органу, сумніви щодо ефективності проведення переговорів з податковим органом, добровільність виконання чи невиконання домовленостей, відсутність механізму імплементації рішення.

Майбутній закон про медіацію має нівелювати зазначені проблеми з урахуванням зарубіжного досвіду та менталітету українського народу, який уражений вірусом позитивізму щодо виключного використання судів для вирішення податкових конфліктів. Медіація не може стати панацеєю в сфері вирішення податкових конфліктів, але вона має всі шанси стати найбільш вдалим виходом, який дасть можливість забезпечити досягнення миру в суперечці, з урахуванням інтересів кожної сторони, і регламентацію його умов з боку незалежного суб'єкта (медіатора) для уникнення зловживань з боку фіскалів.

Медіація, як альтернативний спосіб вирішення податкових спорів більш ніж відповідає вимогам реалізації в податкових відносинах концепції win-win, в якій зберігається баланс інтересів і обидві сторони залишаються у вигравшій.

Список використаної літератури:

1. Потьомкіна Ю. Секрети медіації. *Юридична газета*. № 38-39. 2019. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/sekrety-mediatsiyi.html>.
2. Лeko Б., Чуйко Г. Медіація: підручник. Чернівці: Книги – XXI. 2011. 464 с.
3. Поліщук М. Я. Поняття медіації як альтернативного методу вирішення спорів. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2014. Вип. 65. С. 134-139.
4. Курило В.О. Альтернативні процедури вирішення податкових спорів: порівняльно-правовий характер. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. № 4. 2016. С. 58-66.

Ключові слова: медіація, парадигма win-win, податковий конфлікт, альтернативний спосіб розгляду, безпрограшна сторона, податкові правопорушення.

Ключевые слова: медиация, парадигма win-win, налоговый конфликт, альтернативный способ рассмотрения, беспроигрышная сторона, налоговые правонарушения.

Key words: mediation, win-win paradigm, tax conflict, alternative way of consideration, win-win side, tax offenses.